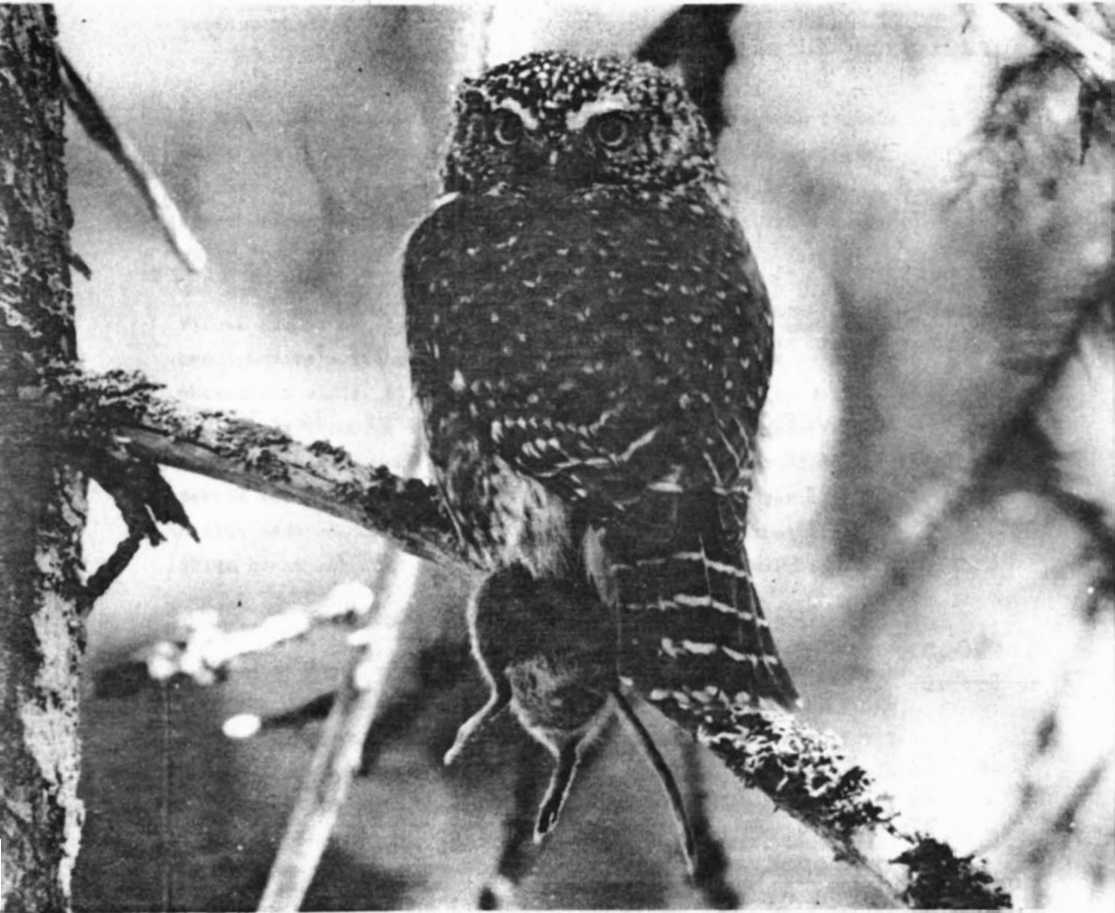

BUSKSKVETTEN

Nr.3 * 1978 * 2. årg.

ORGAN FOR NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING BUSKERUD

BUSKSKVETTEN

Nr.3 * 1978 * 2. årg.

ORGAN FOR NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING BUSKERUD

I REDAKSJONEN:

Øivind Syvertsen, Postboks I9. 3478 Nærnes. (Ansv.red.)
Tom Schandy, Hauges gt. 74. 3000 Drammen.

Foreningens adresse: Norsk Ornitologisk Forening
avd. Buskerud
postboks 288
3001 DRAMMEN.

Postgirokonto: 3 35 84 88

BUSKSKVETTEN utkommer tre ganger årlig og sendes fritt
til alle medlemmene av lokallagene i Buskerud.
Årsabonnement for ikke-medlemmer : Kr. 10,-.

Trykket hos OFFSET HURTIGTRYKK, Hauges gt. 74, 3000
Drammen. Opplag : 400 eks.

Forsiden: Spurveugle med bytte, Hurum 1977

Foto: Normann Olsen.

INNHold:

- Side 72 - Kjernebiterens status på Krekling i Øvre Eiker.
" 74 - Et bra år for nøttekråkebestanden på Krekling.
" 77 - Av sted til Øland.
" 78 - Knoppsvane jager fiskeørn.
" 80 - Fra et spurveuglereir.
" 88 - Duetrosthekking i Drammensmarka.
" 89 - Atlasprosjektet - Hvor langt er vi kommet?
" 93 - Møte med Færøyene.
" 97 - Årsberetning og regnskap for Drammen lokallag 1978.

Godt år, kjære lesere!

Litt forsinket er vi igjen ute med et nummer, og vi håper det faller i smak. Som det vil fremgå av innholdet, har stofftilgangen denne gang vært meget bra, noe som har gledet redaksjonen meget. Fortsett med det. Bladet er jo ment som et forum for fuglefolket, og uten deres medvirkning kan det ikke bli noe levende blad.

Buskerud avdeling av Norsk Ornitologisk Forening har i disse dager eksistert i ett år, og det kan kanskje være på sin plass å kikke litt tilbake på hva som har skjedd i dette året. Som kjent driver ikke avdelingen vanlig møtevirksomhet, så det meste skjer "bak kulissene". De viktigste sakene er disse: For det ene har jo BUSKSKVETTEN kommet, forhåpentligvis for å bli. Videre har vi nå opprettet en god og positiv kontakt med naturvernmyndighetene i fylket, noe som har resultert i at det er bevilget økonomiske midler til to store prosjekter som pågår og som vil pågå i flere år fremover: Atlasprosjektet og våtmarksundersøkelsene i Buskerud. Førstnevnte prosjekt er tilgodesett med kr. 5000,-, sistnevnte med kr. 10000,-. Aldri har vel ornitologien her i fylket seilt i slik medvind som nå. Det er godt å se at naturvernet tross alt etter hvert har fått en viss plass i administrative kretser!

I disse dager opplever vi en av de verste fimbulvintre som har hjemsokt vårt land (og Sør-europa med!) i nyere tid hva kulde angår, og selv den mest garvede krem-ornitolog nøler vel litt lenger enn vanlig i entreen før han begir seg ut på sin jakt etter sjeldne eksemplarer i vinterlandskapet. Det skulle vel være unødvendig å oppfordre dette bladets leserkrets til å være ekstra rause med fugleforet under slike kuldeperioder som vi hadde i julehelgen og rundt nyttår, men vi gjør det allikevel. Det er vel neppe noen mangel på restemat i norske jule-hjem. Eller som det heter i kampanjen:

"I natt får 36 nordmenn goro.

Busk fuglene. Bruk smulene."

KJERNEBITERENS STATUS PÅ KREKLING I ØVRE EIKER

ANDERS HALS

Det skrives og prates så mye om arter som en kan vente å få på våre kanter av landet for tiden. En av de omtalte er kjernebiteren, eller *Coccothraustes coccothraustes* som den heter på finere tale. Den er kanskje noe mer vanlig i nedre deler av Buskerud enn fuglefolk kjenner til. På den annen side er arten så karakteristisk i sitt utseende at folk nok vil stoppe opp, hvis de får se den. Det er nemlig ikke så lett. Kjernebiteren er nemlig sky! Den liker seg godt i høy, langstammet løvskog, og den farter ikke omkring på de laveste greinene. Nei, den liker seg best i toppen av trærne, og siden de fleste idag stort sett går og ser rett ned i bakken foran seg, når de er ute og rusler en tur, kan de heller ikke vente å få se den. Den er samtidig forholdsvis stillferdig av seg, så det er ikke alltid like lett å få et glimt av den.

På denne bakgrunn er det derfor kanskje ikke så rart at de fleste observasjonene av arten i vårt distrikt er gjort i den tiden da det ikke er løv på trærne, nemlig vinterstid. På denne tiden er det også en del ungfugler som er på streif tildels langt utenfor der de egentlig hører hjemme. Disse vil også kunne medvirke til et stort antall vinterobservasjoner.

På Krekling ble arten første gang sett av meg i begynnelsen av juni i 1970. Da ble den sett tre-fire dager i strekk, men denne fuglen viste ingen tegn til å ville hekke. Det var imidlertid en nærmest ubeskrivelig opplevelse å få se den. En fugl omtrent så stor som en dompap, men med et ubegripelig stort nebb, stor, svart strupeflekk og en skikkelig bred vingestripe. Fuglen virket så rar, og det skyldtes sikkert relativt liten erfaring med sjeldne arter, samtidig som den hadde et enormt nebb- og hodeparti, mens halen bare var en liten stubb som stakk ut bak. Denne fuglen var, i motsetning til de aller fleste jeg har sett av arten siden, ikke spesielt sky. Jeg kom på nedimot 20 meters hold, og jeg fikk således god anledning til å studere den inngående. Det hjalp selvsagt at jeg så den et par ganger til i løpet av de neste dagene.

Året etter, på omtrent samme tiden, fikk jeg se et annet eksemplar av arten. Denne gang var stedet Fiskum Gamle Kirke, og denne gangen var det ikke så mye jeg fikk se av den, heller. Kun noen raske, men dog klare glimt av den, mens den satt høyt hevet over den arme observatør i et av de store asketrærne ved kirken.

Nå gikk det flere år uten at arten viste seg, men så kom den tilbake. Vinteren 1975/76 ble et par individer sett i Vestfossen. Det var imidlertid vinteren etter som skulle vise seg å bli vinteren med de mange observasjonene.

Vinteren 1976/77 var som de fleste vil huske, en svært hard vinter for både store og små liv ute i naturen. Fuglene hadde det imidlertid ganske bra, bl.a. på grunn av en ekstremt rik bærhøst i -76.

Jeg observerte faktisk gråtroster som levde i flokk langt innpå skogene i romjula den vinteren. Forholdene var jo langt fra gjestmilde, mye over meteren med snø, men de fant altså rognebær, og de levde tilsynelatende bra på det. Men tilbake til kjernebiteren. Lørdag 26. februar viste den seg første gang. Siden så jeg den et titall ganger utover etter vinteren, våren og sommeren. Alle gangene så nær som en eneste gang, var det kun som en stor finkefugl i toppen av en ask at den lot seg beskue. Men en gang var jeg heldig. Det hadde kommet nesten en halv meter med snø i løpet av et par dager, og denne hang seg på greinene over alt. Et sted klarte den dog ikke å bli hengende. Det var et heggekjerr, og her var det en del frosne og inntørkede heggebær, som en viss herre/frue (?) hadde satt seg til for å nyte. Denne gangen kom jeg fuglen på ca. 8 meters hold, og bildene jeg fikk tatt etterlot ingen tvil om hvilken art det var jeg hadde satt foran meg.

Kjernebiteren ble, som nevnt tidligere, sett flere ganger denne våren og sommeren. I Mai så jeg den tre- fire ganger, men jeg har selvsagt ingen forutsetninger for å kunne si noe om hvorvidt det var den samme fuglen jeg så hele tiden. Fuglen var nå normalt sky og tillot meg ikke å komme nærmere enn 40-50 meter, stundom mye mer.

Ettersom løvet tok til å sprette ble det vanskeligere å se noe, men ved et par anledninger hørte jeg lyder som kunne lugne artens lokketoner. Disse lydene ble imidlertid ikke bestemt nærmere, og ytterligere undersøkelser ga ingen positive resultater.

Ikke før et stykke ut i juli, da arten igjen ble sett. Denne gangen var det vanskelig å komme på skikkelig hold, men såpass fikk jeg sett at det var minst to fugler i området. Den ene ble matet av den andre, men begge kjernebiterne var så vidt skye at de ikke tillot meg å komme for nær. I tillegg holdt de seg høyt oppe i trekronene, og selv om jeg fikk se dem en stund, var forholdene så vanskelige at det ikke var godt å få avgjort noe eller tatt en bestemmelse av alder og kjønn med utgangspunkt i fjærdrakten. Det var dog helt klart at den ene fuglen var blitt matet av den andre. Denne observasjonen er av den lokale rapport og sjeldenhetskomite godkjent som hekkemistanke, og utgjør den hittil eneste i Buskerud, bortsett fra en observasjon av en kjernebiter som matet en gjøkunge i Drammen primo juli 1972 (Blandhol 1973).

Senere i 1977 ble arten meg bekjent ikke observert på Krekling, eller for den del på andre steder i nærheten. Derimot ble kjernebiteren sett i mai i inneværende år (1978), så det viste seg at den kanskje kunne etablere seg i området, og at fjorårets "massepptreden" ikke bare var et blaff. Nå gikk det imidlertid ikke slik som en kunne håpe, for den ble ikke sett mer denne våren. Det er dermed ikke sagt noe om hvorvidt den oppholdt seg på stedet eller ikke. Min egen lille teori er at den eller de godt kan ha vært på stedet, selv om ingen har merket den. Det er nemlig litt påfallende at den blir sett senere et stykke ut i september; men dette er ingen ungfugl, da denne på denne tiden ikke har de voksnes svarte strupe. Ungfuglen er litt forskjellig fra de voksne ved det at den har gulaktig strupe, og dessuten kan undersiden virke noe brunspettede. Den er med andre ord ikke så ren i fargene som de voksne.

Den kjernebiteren som ble sett på Krekling denne høsten (den ble sist sett i månedsskiftet oktober/november), hadde spesialisert seg på frukt, fortrinnsvis epler og rips. Dette til tross for at det var et ganske godt år for skogbærene. Også dette eksemplaret var lite interessert i å få meg for nær innpå seg, men denne var fin å se på, av den grunn at den pleide å sette seg i tretoppene rett bak låven. Fra en glugge i låven ble den beskuet inngående.

Mye av forklaringen på hvorfor kjernebiteren er sett så vidt mye på Krekling er etter min oppfatning den at vegetasjonen på stedet er passende for arten. Løvskogen her består av ask, eik, lind, alm og lønn. I tillegg er det mye hegg og annen mer vanlig løvskog og barskog. At det er så mye såkalt edelløvskog, gjør sikkert sitt til at en art som er så sterkt knyttet til høy-stammet, rett løvskog, har funnet seg såpass godt til rette på Krekling. Arten, som en vel må kunne si er i svak ekspansjon, må kunne forventes å dukke opp i Buskerud på mer permanent basis, og da er steder med overnevnte vegetasjonstype plasser hvor en kan vente å få se arten, ikke bare vinterstid, men også i forplantningsperioden.

Kilder: Blandhol, Kjell 1973: Kjernebiter mater
gjøkunge. Sterna 11 s.223.

ET BRA ÅR FOR NØTTEKRAKEBESTANDEN PÅ KREKLING

ANDERS HALS

Etter flere år med relativt lav bestand av nøttekråke, kan det virke som om det har vært en økning i 1978. To hekkinger har blitt konstatert, og sjelden er det blitt observert flere enkeltindivider eller småflokker rundt omkring enn i år. Her på Krekling i Øvre Eiker, hvor forholdene skulle ligge glimrende til rette for arten, har arten i år faktisk vært vanlig, mens den de to foregående årene (1976 og 1977) omtrent ikke har vært å se.

Den tykknebbete nøttekråken, *Nucifraga caryocatactes caryocatactes*, er etter min oppfatning en ganske spesiell fugl. Den er kanskje ikke så sjelden rent kvantitativt, men den er en fugl som bare sjelden lar seg beskue på rimelig hold. Personlig synes jeg den er forholdsvis sky. Det den vanligvis merker den på, er dens manglende evne til å holde kjeft. Stadig kan en høre dens karakteristiske, hese hrrrr-hrrrr-hrrrr hvis en rusler omkring i skogen i perioden mai-august. Skriket som egentlig ikke er så veldig forskjellig fra et vanlig kråkeskrik, bare mye hesere og uten "k-en" først i ropet, kommer gjerne i "serie", om en kan bruke et slikt uttrykk. Fra ån plass i toppen av et grantrø skriker den ropet sitt tre-fire ganger i slengen, sjeldent verken mer eller mindre. På Krekling liker den seg best i gammel granskog i store deler av året, men når det lir ut i august og hasselnøttene begynner å bli modne, kommer nøttekråka gjerne ned til bygda for å fråse i nøtter. I 1970 ble det skutt en nøttekråke, og denne hadde 21 nøtter i en slags pose i halsen. Føden for øvrig er vesentlig granfrø. Jeg har ellers sett fuglen i det den er i ferd med å innta sin middag i form av lindesnøtter. På matbrettet har den også fra tid og annen vist seg. Mens den spiser eller leter etter mat, hender det ikke sjelden at den er mye på eller nær bakken, og i så henseende ligner den veldig på lav- og nøtteskrike.

Dette var kort hva jeg personlig har av erfaring hva angår der mer bidrog til hos arten. Det var imidlertid bestanden (artens opptreden) jeg hadde tenkt å skrive noen ord om. Helt fra jeg begynte å se på fjærkreene ute i naturen tidlig på folkeskolen, hadde jeg sett denne fuglen, men jeg hadde aldri klart å bestemme den skikkelig. Noe skyldtes kanskje dårlig teknikk, optikk eller litteratur, eller mangel på sådan. Slik gikk det til at jeg faktisk ikke kom noen vei før i 1967/68. De årene var gode nøttekråkeår, og observasjonene uteble ikke. Fram til 1970 var arten omtrent borte, men så ble arten observert mye igjen i årene 1971-74. Rent utbredelsesmessig fikk vi en topp i 1972, da arten for første gang ble påvist hekkende. Da var jeg så heldig å komme over fire knapt flyvedyktige unger, som hoppet rundt på greinene og strek etter foreldrene, som brøt øvrig ikke var langt unna. Både denne plassen og de hekkeplassene jeg på siden skulle få gleden av å komme over, er dominert av gammel, forholdsvis mørk granskog, men mitt inntrykk er at arten foretrekker noenlunde veksterlig skog, gjerne i nærheten av ei hogstflate eller annen stor lysning i skogen for selve forplantningen. Føden søker den imidlertid vanligvis i store barskogsområder. Hovedkravet er ro. Den er svært stillefarende og som nevnt tidligere, forholdsvis sky.

1974 var et topp-år. Utpå sommeren dette året ble det rett som det var sett flokker på fire-seks individer. Det er nærliggende å se på dette som resultatet av en hekking. Disse fuglene hadde hele tiden tilhold i det samme området, og de var i området fra midten av juli og til ut i august. Det ble imidlertid aldri påvist noen sikker hekking.

I inneværende år er arten blitt påvist hekkende hele tre ganger. dvs. det ene reiret ble aldri undersøkt på den tiden da det normalt skulle ha vært unger i det. Tiden strakk dessverre ikke til. I overskriften står navnet "Krekling", men når jeg her snakker om tre hekkinger, så gjelder det områdene Øvre Eiker og Drammensmarka. Det tredje reiret, som jeg aldri fikk

undersøkt senere, lå nemlig rett utenfor stuedøra til Drammen, nærmere bestemt i nærheten av Landfaldtjern. De to andre hadde jeg på mine hjem-trakter på Krekling. Det ene reiret hadde fem egg, og her kom fire unger på vingene. Det andre reiret inneholdt fire egg, men etter alt å dømme var det kun to av disse som fikk luft under vingene. Hva årsaken kan være, er ikke meg gitt å si, men det siste reiret lå forholdsvis ubeskyttet til. Jeg så i hvert fall aldri mer enn to unger på denne lokaliteten.

Det har denne sommeren blitt observert mer nøttekråke enn tidligere. Dette må kunne slås fast, men det er ikke bare om sommeren at nøttekråke er å se. I vinter ble det sett nøttekråker på foringsbrettene til folk flere steder i området, men dette er vanligst, i den grad en kan bruke et slikt uttrykk om en slik fugl, ut på ettervinteren til mars/april. På denne tiden forsvinner den inn i de dype skoger, og her lar den seg fra tid til annen høre eller se. De hekkeplassene som var valgt i år, avvok ikke mye fra den første plassen jeg fant. Det gjorde ikke de andre omstendighetene, heller. Vinteren 1971/72 ble arten sett mye, og slik var det i vinter, også. Dette kan nok ha sammenheng med at fuglen har ganske betydelige streif, eller er mer avhengig av frøsettingen

Nøttekråke. Foto: Normann Olsen

hos gran enn vi kanskje før kan ha forestilt oss. Personlig heller jeg til det siste. Det var et tålig bra kongleår i år, og dessuten var det mer enn normalt med hasselnøtter, slik at arten fikk tilfredsstillt sin matsæddel på en utmerket måte her i distriktet. Det er ganske påfallende at det har vært mye nøttekråke i tider med mye granfrø. Granfrø er nok en meget betydelig matreserve for arten vinterstid, og med mye frø vinterstid, vil også flere overleve vinterknipa. Derved vil flere individer kunne hekke den påfølgende sommer, og sjansen for å komme over hekkinger er større. Men å finne reiret eller lokaliteten er meget vanskelig, og er mer flaks enn dyktighet. Det er i hvert fall min oppfatning av saken. Det er absolutt en fordel med et svært godt lokalkjennskap til traktene hvor fuglen holder til. At det i år ble funnet hele to forskjellige par må jo også tilskrives Atlas-prosjektet, som krever en nøye saumfaring av områdene om prosjektet skal ha noe for seg.

To par som hekket ved Krekling i år var for så vidt ikke overraskende for meg. Til det har arten vært for regelmessig å se de siste årene. En annen sak er at det er fryktelig moro å finne to reir på en og samme seong. Vi får håpe at at det ikke er siste gangen det skjer, selv om det ikke alltid er like hyggelig å se et reir, forløyte det og kanskje være årsaken til at det blir liggende døde fugleunger igjen i reiret. Det hviler i virkeligheten et ganske enormt ansvar på den som invaderer et fuglereir. Derfor er dette noe jeg personlig gjør svært sjelden, men det hender altså.

Forf. adresse

Krekling,
3322 DARBØ.

Du kan få mindre skatt

(og boliglån i tillegg)

Snakk med Kreditkassen
om sparing med
skattefradrag.
Vi hjelper deg
å komme igang.

K KREDITKASSEN
BRAMMEN - bank for folk flest
TLF. 83 3390

AV STED TIL ÖLAND

TOM SCHANDY

I tiden 14-17. september ble det nok en gang arrangert tur til Sverige. Denne gang skulle det være fellesekskursjon for Drammen og Øvre Eiker lokallag, men da Øivind Syvertsen var den eneste som stilte fra Drammenslaget, ble turen som før et Øvre Eiker-foretagende. 8 stykker var med turen. Vi kjørte i en privatbil og en leiebil som kostet sine penger.

Fredag middag ankom vi Öland etter å ha lagt bak oss vel 80 mil. Öland er for de som ikke er så godt orientert i geografien en langstrakt, flat øy sørøst i Sverige, og den forbundet med fastlandet gjennom Europas lengste bru, Ölandsbrua på over 6 km lengde.

Det ble dessuten dårlig vær utpå fredagen med regn og kraftig vind, så det eneste stedet vi fikk besøkt var Beijershamn. Her så vi godt og vel 300 grågjess, en sivhauk, noen dvergsniper og myrsniper.

Neste dag var det sol, men vinden vedvarte. Det meste av dagen tilbrakte vi på Ottenby på Ölands södra udde. Det er det stedet i Sverige hvor man har observert flest fuglearter, nemlig over 310. På Ottenby ligger Ottenby Fågelstation, fågelmuseum og en egen restaurant for fuglekikkere - også Långe Jan da, Skandinavias høyeste fyr på 42 m, et utmerket utkikkspunkt.

På grunn av sterk vind var det lite trekk å observere. Småfugl fantes ikke unntatt en del linerle og en stillitsflokk. Ender og vadefugl var det også dårlig med. Derimot var det over 100 traner å se den dagen, mer enn det vi så ved Hornborgasjøen i våres. Når det gjelder rovfugl var vi sterfornydd. Ute på södra udden var spurvehauk, hønehauk og tårnfalk veldig tallrike. Helt ute på udden holdt også en juvenil dvergmåke til, en ny art for de fleste. Den var også forholdsvis lite sky, så flere av foreningens fotografer fikk et bra fotoutbytte av denne celebre arten.

Inne på Ottenby Lund, det største sammenhengende løvskogsområdet på södra Öland, var det mer rovfugl å se. Straks ute av bilene fikk vi se en flott og stolt glente som kretset over skogen. Over alt var det rovfugl å se - rene Falsterbo som vi opplevde høsten før: Musvåker, tårnfalk, hønehauk, spurvehauk om hverandre. Av mer interessante arter så vi lerkéfalken to ganger, den ene gangen på kloss hold. 3-5 sivhauker og myrhauker ble også nøye studert i kikkertene. Men selve bomba gikk vi glipp av: "Ni kom fem minutter für sent til den mindre skrikörnen", lo en svenske til oss da vi ankom fugletårnet i kanten av Schäferiängarne. På stranda utenfor var det noe vadere å se, bl.a. tundrao i full sommerdrakt.

Vel, etter en intens leteaksjon etter 'n Hilmar som hadde tatt seg en tur på egenhånd, og en sightseeing rundt på södra Öland la vi lørdag kveld ferden vestover igjen.

Natta tilbrakte vi i Getteröen Fågeltorn. Uten hensyn klokka halv fem om morgenen ble vi vekket av en forfjamsset hallingdøl som hadde detti ut av "senga" si på en hylle en meter høyere enn hos andre. Flaks at han ikke tok med seg teleskopene som sto like ved!!

Vi hadde bare sittet med kikkerten en times tid før en flott vandrefalk ble oppdaget utpå engene.

Det var kraftig blåst også her, så i håp om se lurer og annet snacks dro vi ut til Gubbanäsen ytterst på Getteröen. Dagen før ble det observert grälire her. Og mens vi sitter i ro og mak i ly av vinden, flyr en sabinemåke i ro og mak forbi - i ryggen av oss uten at vi ser de. Det var en svenske som hadde sittet på post i lia bak oss som fortalte oss dette etterpå.
BITTERT!! VIKELIG BITTERT!!

Deprimerte over dette la vi veien hjemover søndag formiddag. Men alt i alt var turen likevel vellykket !!

KNOPPSVANE JAGER FISKEØRN

JON LURÅS

Den siste helga i mai -78 var noen kamerater og jeg en tur ved Fiskumvannet for å se på fugl. Det var jo ikke så mye fugler å se som helga før da Øvre Eiker og Drammen lokallag hadde ekskursjon, men arter som knekkand, kaie, 3 fiskeørner, hello og kornkråke livet opp. Mens vi stod og observerte, kom det en fiskeørn og begynte å stille over Dørja. Plutselig stupte den ned og tok vannet bare 10-15 meter fra knoppsvanereiret der hunnen lå og ruget. Da den satte seg på land etter jakten, greide vi ikke å se hva den hadde tatt. Den hakket litt i byttet, men satt for det meste og så seg rundt. Da den hadde sittet der i ca. 5 minutter hørte vi med ett at knoppsvanehannen, som hadde ligget på vannet et par hundre meter unna, lettet og kom flyvende. Den slo seg ned i Dørja rett ved reiret, og begynte å svømme truende mot fiskeørna. Denne lettet da motvillig fra byttet sitt og fløy vekk. Den kunne jo ikke ta opp kampen med knoppsvanehannen, som jo skal kunne være farlig for mennesker som kommer for nær reiret også. Etter det vi kunne se kom den ikke tilbake for å hente byttet.

Hvorfor jaget knoppsvanehannen fiskeørna? Hunnen lå jo på reiret og den er minst 3 ganger så stor som fiskeørna. Ville den reagert på samme måten overfor alle større fugler, f.eks. kongeørn eller trane?

Tegning Øyvind Jacob

RUSSISKE KIKKERTER

Nå kr. 300,-.

OPTIKER L. ERIKSEN A/S.

300I Drammen. Tlf. 83 60 21.

Annonse

I serien ØSTFOLD-NATUR foreligger nå to meddelelser fra AKERØYA ORNITOLOGISKE STASJON, nemlig:

ÅRSRAPPORT AKERØYA ORN. STASJON 1976, 54 pp

VIRKSOMHETEN VED AKERØYA ORN. STASJON 1977, 64 pp

Rapportene inneholder komplette artslister, ringmerkingsoversikter, gjenfunnsrapporter, samt diverse artikler om fauna og flora på Akerøya.

Rapportene kan bestilles fra:

ØSTFOLD-NATUR, postboks 1145, 1601 Fr.stad Ø

Pris kr. 10,- pr. stk.

FRA ET SPURVEUGLEREIR

ULF MYRVOLD

Den 2. juli 1975 ble det funnet et spurveuglereir på Hurum. Reiret lå i et område med stor, tett granskog med liten bunnflora og småmyrer her og der. Granskogen grenset opp til en større hogstflate med ung løvskog i syd og åpnere furuskog i nord. Reirhullet var hakket ut i ei gran 30 cm over bakken og dimensjonen på innflyvningshullet, 53x52 mm, tyder på at det er hakket ut av en flaggspett. Treets omkrets ved reirhullet var 97 cm, og biotopen ligger ca. 210 m.o.h.

Da reiret ble funnet i 1975, lå ugla på og kneppet med nebbet, og under treet lå en haug med byttedyrrester og gulpeboller. Det er altså sannsynlig at spurveugla hadde bekket her også dette året. Stedet ble nå ikke besøkt av oss før den 8. mai 1976 kl. 15.40. Ugla lå da på reiret.

Utover våren hadde jeg, med hjelp av Normann Olsen, gleden av å følge med i aktiviteten ved reiret, og da spurveuglas ynglebologi er forholdsvis lite kjent, vil jeg presentere endel av det vi fant ut her.

AKTIVITETEN VED REIRET.

I rugeperioden var det aldri noen aktivitet å registrere ved reiret mellom kl. 15.30 og kl. 20.30. Ugla lå og ruget fast og rikket seg ikke selvom jeg banket på stammen. Dette førte kun til en hissig knepping med nebbet.

Mellom kl. 20.30 og 21.00 kom gjerne hannen med mat til hunnen. Den satte seg da på en grein 5-6 meter over bakken og lokket med et langtrukket "si-i-i-i". Når hannen svarte inne fra hullet ble den ivrigere og slo over i en hukrende låt: "hy-hy-hy-hy". Videre var det alltid hunnen som føly bort til hannen, aldri omvendt. Etter å ha landet kloss inntil hannen, grep hun så byttet med klørne under flaksing, piping og fløyt fra begge uglene, hjalp til med nebbet, mens hun gjenvant balansen, og satt tilslutt med byttet i klørne. Hannen forsvant gjerne straks. I løpet av aktivitetsperioden om kvelden, som gjerne strakk seg fra kl.21. til kl.22, mottok hunnen gjennomsnittlig fire byttedyr. Ofte lagret hun et eller flere på avbrukne, mørke trestammer, i et gammelt trostereir eller i et ekornreir i reirtreet. Disse lagringsplassene lå innen en omkrets av 40 meter fra treet.

Fra ti-halv elleve-tiden var det ingen aktivitet ved reiret før omlag kl. 02. Ved dette tidspunkt begynner en ny aktivitetsperiode hvor hunnen igjen mottar mat fra hannen. Også denne perioden varer en times tid, men nå mottok hunnen bare 2-3 byttedyr av hannen. Dette kan tyde på at hannen jakter mer intenst om dagen enn i tiden omkring midnatt. Jeg kunne ikke observere at hunnen jaktet selvstendig under rugeperioden.

Observasjonene i rugetiden begrenser seg til tiden mellom kl. 15.30 og 09.30, og i denne tiden ble ingen aktivitet registrert utenom de to beskrevne aktivitetsperiodene.

2. juni ankom jeg ved reiret kl. 17.45. På bakken under reirhullet lå da gulpeboller, fjær, bytterester og eggeskall. Dette var første tegn på at ugla hadde "gjort rent" i reiret. Eggeskallene tydet på at egga var klekt siden jeg besøkte reiret sist, 29 mai. 4. juni var hunnen borte fra reiret fra kl. 14.04 til kl. 14.12, og ved hjelp av et spill kunne jeg nå se ungene. De var helt fjærløse og bare et par cm lange, men allerede nå virket hodet større og rundere enn på andre fugleunger.

Etter klekking kunne jeg spore en økt aktivitet ved reiret. Hunnen kastet ut bytterester et par ganger i timen, men lå det aller meste av tiden på reiret hos ungene. Oftest stakk hun bare hodet ut og slapp bytterestene rett ned slik at det dannet seg en haug under reirhullet. Noen ganger fløy hunnen ut av reiret og slapp da restene enten i flukten eller fra en grein i en av granene omkring reirtreet.

Under tre observasjonsrekker fra kl. 11 til kl. 14 registrerte jeg kun 2 matinger av ungene. For selvom det nå var økt aktivitet ved reiret, var fortsatt hovedtyngden konsentrert om morgen og kveld. Etter 15. juni kunne jeg registrere en økt tendens hos hunnen til å sitte i trærne omkring reirtreet i stedet for å være inne hos ungene.

Også nå var det stille ved reiret mellom kl. 22.30 og kl. 02. Men aktivitetsperioden om morgenen strakk seg gjerne til kl. 08. Etter dette tidspunktet ble ikke registrert noen aktivitet før ved 12-tiden. Om morgenen kom gjerne hannen med 6 byttedyr som hunnen mottok. Av disse kunne hun lagre 2-3 stykker, mens ungene fikk resten pluss 3-4 hun hadde lagret fra før og et par hun muligens kunne ha jaktet selv. I noen tilfeller forsvant nemlig hunnen fra området og ble borte en times tid før hun vendte tilbake med et bytte. Om hun da jaktet selv, fikk byttet av hannen så langt unna at jeg ikke hørte det, eller rett og slett satt og dormey en stund for så tilslutt å hente et lagret bytte, er vanskelig å si. I alle fall ble mellom 6 og 9 byttedyr brakt inn til ungene i tiden 02-08.

21. juni kl. 07.45 ble en av ungene observert oppe i reirhullet for første gang i forbindelse med at hunnen lokket i nærheten. Ungene svarte da med den samme langtrukne "si-i-i-i"-lyden som hunnen brukte. Av og til kunne høres flaksing av vinger og opphisset kvitring nede fra ungene.

24. juni, altså dagen etter at jeg først observerte en unge oppe i reirhullet, gjorde hunnen et par forsøk på å jage hannen :

"Ankom ved reiret kl.22.00. Hunnen satt i nærheten og lokket og fikk svar fra ungene.

Kl.22.32: Hunnen flyr inn med et uidentifisert bytte.

" 22.38: Hunnen flyr ut etter å ha sittet litt i hullet.

" 23.01: Hunnens spede pip høres, og like etter får hun svar fra hannen og ungene.

" 23.02.30: Hunnen flyr opp til hannen på greinen i furua. Hun virker aggressiv og mottar ikke noe bytte. Hannen flyr nå til et tre ca. 30 m unna og fløyter "piu".

" 23.20: Hannen sitter igjen i nærheten av hullet og blir regelrett jaget av hunnen.

" 23.22 mottar hunnen allikevel byttet, som er en fugleunge (meis?)"

Under aktivitetsperioden morgenen etter mottok hunnen flere byttedyr av hannen, men hannen virket nå skremt. Den satt alltid utenfor synsrekkevidde når den lokket på hunnen. Etter dette ble hannen ikke observert ved reiret.

26. juni hadde alle ungene forlatt reiret, og alle satt over 4 meter oppe i grantrærne og innen en omkrets av 50 meter fra reirtreet. Jeg fant tre av ungene, men etter lyden å dømmes satt det to til i nærheten. Kl.11.20 kom hunnen med en smågnager som hun selv parterte og matet en av ungene med.

Eggene ble altså klekket mellom 29.mai og 2.juni. Ungene, som forlot reiret mellom 25. og 26.juni, var da i reiret i 23-29 døgn. Går en ut fra en rugetid på 28-30 døgn (Sonerud og Prestrud 1972), ble eggene lagt mellom 29. april og 2. mai.

29. mai konverserte uglene mye lengre seg imellom før bytteoverlevering fant sted. Hannen kom da også med mange flere lyder enn vanlig. Foruten det langtrukne "pi-i-i-i", det dompaplignende "pyh" og den hukrende "py-hy-hy-hy"-låten, kom han også med et todelt "pyh-hyh", og "pyh-hoh". Da hannen denne kvelden kom med det tredje byttet på en halv time ble den jaget av hunnen som nettopp hadde lagret det sist mottatte byttet. 20 minutter etter mottar hun allikevel det tredje byttet. En slik avvikende atferd som her nevnt beskrives av Sonerud og Prestrud (1972), da noe lignende ble observert samme dato som eggene ble klekt. Muligens er dette signaler uglene gir hverandre som et ledd i overgangen til økt aktivitet etter klekkingen. Med hensyn til lyder kan det være interessant å merke seg at hunnen svarte ivrig den 18. juni om morgenen da en dompap fløyte i nærheten.

Etter at ungene den 23. juni var blitt matet 2 ganger med lagrede byttedyr i løpet av et kvarter, kom hannen med et bytte som hunnen mottok og fløy inn til ungene med. Noen få minutter etter ankom hannen med enda et bytte. Hunnen fløy da ut og tok med seg det forrige byttet urørt ut fra reiret. Etter å ha anbrakt dette på en moserabbe ca. 15 meter unna reiret mottok hun det nye byttet av hannen. Dette tok hun med til ekornreiret i reirtreet og spiste mesteparten selv før hun tok resten med inn til ungene. Det første byttet ble liggende på moserabben inntil videre. Det kunne i dette tilfellet virke som om hunnen forsøkte å fordele byttedyrene noe. Samtidig som hun ikke ville la det første byttet ligge igjen inne hos ungene måtte hun ut for å motta hannens nye bytte. Den eneste "fornuftige" løsningen ble da å legge det første byttet fra seg ute så lenge.

21. juni ble det observert et artig fenomen ved reiret. Etter morgens aktivitetsperiode fløy hunnen ut av reiret og landet ved en av myrpyttene på myra bak reirtreet. Her hoppet hun målbevisst ut i vannet og begynte å bade! Etter 7-8 minutter hoppet hun opp på gresset og stelte fjærene hvorpå hun fløy tungt opp i ei gran og satt og tørket seg i sola.

BYTTEDYR.

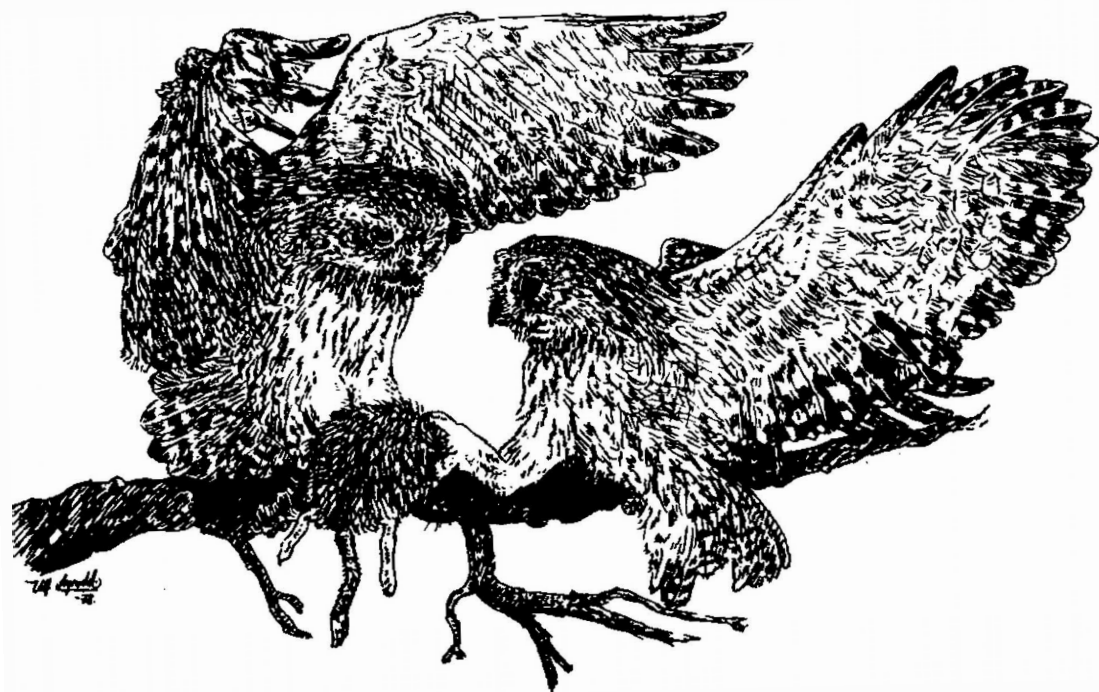
Av de byttedyrene som ble observert under hekkeperioden var 46,4% småfugl, 32,2% smågnagere og 21,4% svar ubestemte byttedyr. Av de fuglebyttene som ble bestemt var 2 trostunger, 1 meisunge, 1 gulspurvunge, 2 andre fugleunger, 1 granneis, 1 kjøttmeis og 1 trekryper. I det hele ble det observert 28 forskjellige byttedyr.

Roar Solheim samlet inn 255 gulpeboller fra reirområdet og bestemte kraniene fra smågnagere som disse inneholdt. Det viste seg da at 11 av disse stammet fra markmus og 20 fra klatremus.

Forholdet mellom antall fugl og antall smågnagere som blir benyttet som byttedyr varierer sannsynligvis med tettheten av smågnagere i biotopen i de forskjellige år. Således fant Seierstad, Seierstad og Mysterud (1960) at av 11 identifiserte byttedyr var 3 småfugl og 8 mus. Spurveuglas evne til å legge større vekt på småfugl i dårlige smågnagerår gjør den sannsynligvis mindre avhengig av de siste, og gjør det mulig å få fram vellykkede kull i "uår".

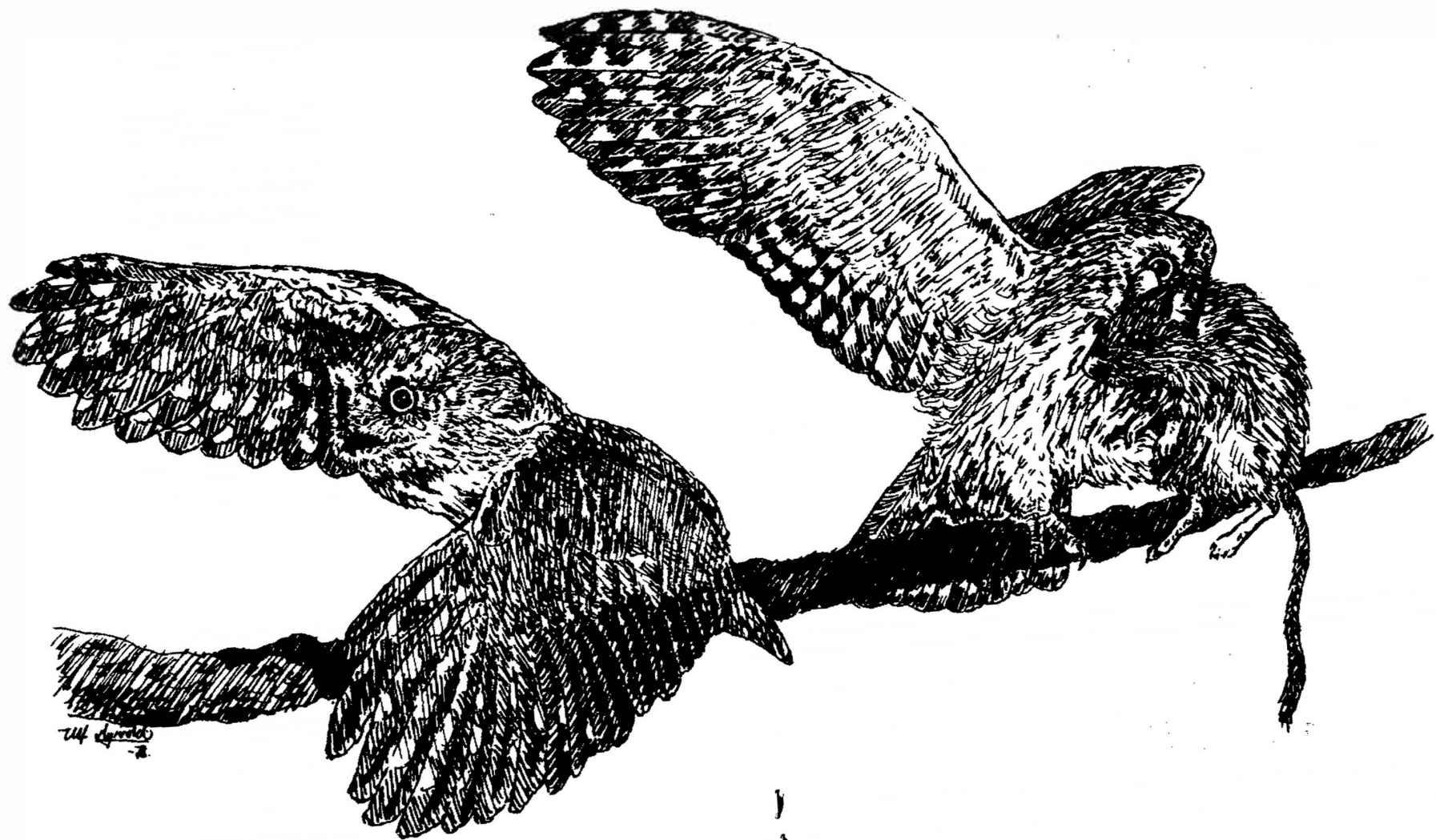
HEKKINGEN 1977.

Også i 1977 hekket spurveugla på samme plassen som tidligere, og 14. juni var ungene allerede godt utviklet med fin fjærdrakt. 17. juni skjedde det imidlertid noe merkelig ved reiret. Begge foreldrene satt da i nærheten mens fem av ungene lå og satt rundt i lyngen. Enda to unger kunne høres inne fra reirhullet. Egentlig er det jo ikke noe uvanlig i at ungene forlater reiret, men det merkelige her var at ingen av ungene var i stand til å fly; noen hadde til og med store problemer med å sitte oppreist! Alt tydet på at ungene hadde forlatt reiret på et alt for tidlig stadium og ville bli et lett bytte

Tegning Ulf Myrvold.

1. Hannen overrekker hunnen byttet.

2. Hannen flyr vekk.

3. Hunnen med byttet i klørne, klar til
å fly inn i reiret.

for rovfugler og rovdyr. Da ungene også var svært tilgriset ble de tørket av og plassert inne i reiret igjen.

Da jeg så ankom reirplassen 20. juni var det helt stille i reiret. En ving og noen fjær i lyngen var det som var tilbake av ungene som hadde hoppet ut igjen. Men plutselig hørtes hunnens pip på vestsiden av myra bak reiret, og da jeg undersøkte nærmere fant jeg to av ungene i lyngen under furua hunnen satt i, og de levde begge to. I løpet av en time kom hunnen med en del av et bytte som hun spiste selv, og to ganger kom hannen med bytte. Det ene, en trekryper, spiste hunnen, det andre spiste hun en del og lagret resten på en stubbe. Foreldrene brakte altså fortsatt mat, men ingen av ungene var i stand til å fly, og stjerten var bare såvidt synlig. Dette ved siden av de sørgelige restene av de andre ungene gjorde at vi besluttet å ta oss av ungene selv. Hunnen reagerte ikke på at vi tok ungene og gikk. Det kan være interessant å merke seg at i motsetning til hva som var tilfelle forrige vår, godtok hunnen hannens nærvær selv om ungene hadde forlatt reiret. Hvis det er et normalt fenomen at hannen blir jaget fra reiret når ungene begynner å forlate dette, kan det ikke være ungenes oppførsel som får hunnen til å jage han, i og med at han ble godtatt som beskrevet over. Det er da sannsynlig at det er ungenes størrelse som påvirker hunnen til å jage hannen, muligens for selv å kunne regulere mattilgangen til ungene og nærmest sulte dem ut av reiret.

Vel, Normann Olsen og jeg hadde fått hver vår spurveugleunge å forsørge, og disse ble matet med kjøtt fra slakteren og fugl vi fant ihjelkjørt langs veiene. Kjøttet fra slakteren ble pakket inn i fjær før det ble gitt ungene. Det første måltidet måtte tvinges ned i nebbet på ungene, men etterhvert ble de svært ivrige. La vi en død fugl på bakken, mens ungene satt i nærheten, hev de seg ove r den og hakket og slet i den. Gulpebollene kom også regelmessig, gjerne 3-4 stykker i døgnet.

24. juni målte nebbet til den ene ungen 10 mm, vingelengden var 83 mm og halelengden 24 mm. Sammenlignet med målene Sierstad, Seierstad og Mysterud (1960) oppgir var vingene nå så å si utvokst, mens halen ennå manglet mye på dette.

Etterhvert begynte den ene ungen å henge etter i vekst, og 29. juni fikk den plutselig et anfall av krampetrekninger og døde etter en halv time. Den andre ungen klarte seg imidlertid bra og ble sluppet en tid etter.

Men hva var det som hadde forårsaket at ungene forlot reiret for tidlig dette året? For å finne ut av dette åpnet Roar Solheim og jeg reiret 1977. Det viste seg at bunnen av reiret var dekket med et ca. 10 cm tykt lag av en kompostlignende substans full av hvite mark. Ugla hadde altså hekket her i så mange år at gulpeboller og bytterester hadde hopet seg opp og råtnet i den grad at de var gått fullstendig i oppløsning. I sommervarmen var antagelig luften i reiret så forpestet at ungene rett og slett ikke holdt ut. I dette laget fant vi også et egg, og da vi talte minst 6 unger på våren, måtte ugla ha hatt minst 7 egg det året.

Reiret ble nå gjort rent og bunnen dekket med tørr sagflis. Ugla har etter dette benyttet både reirhullet og ei kasse i nærheten til hamstring i vinterhalvåret, men den hekket ikke her våren 1978.

Forfatterens adresse:
3490 Klokkarstua

DUETROSTHEKKING I DRAMMENSMARKA

MORTEN F. WINNESS

Den 19. juni i 1977 var jeg på en skogstur i Drammensmarka. Turen skulle blant annet brukes til å kikke i noen andekasser lengre inn på skauen. Denne dagen var grå og trist og var ikke noe særlig innbydende til en lang skogstur. Jeg hadde akkurat kommet ut på noen myrer like før Myrdammen da jeg ble var et reir. Reiret lå like ved en bred sti, som blir brukt av en mengde folk i helgen. Rundt reiret var det hovedsakelig gran- og furutrær med spredte løvtrær. På bakken bestod vegetasjonen av blåbærlyng og røsslyng.

Jeg nærmet meg reiret forsiktig, og da jeg var ca. 2 meter fra det, spratt det en stor trostefugl opp. Fuglen var helt lydløs da den fløy opp, den ga ikke fra seg så mye som et pip en gang. Fuglen forsvant med en gang inn i skogen. Fuglens skyhet gjorde meg nysgjerrig. Jeg hadde ventet meg at fuglen hadde sitt fra seg noen lyder slik som troster flest.

Før jeg satte meg ned på betryggende avstand og ventet på at fuglen skulle komme, ville jeg se hva dette mystiske reiret inneholdt. Reiret inneholdt 3 egg, og fargen på eggene var gråhvit med rødbrune og svarte flekker. Hvor hadde jeg sett slike egg? Jo - jeg hadde sett tegning av disse eggene i "Det Bestes Fuglebok", og det var duetrostens egg. Fargen på eggene samt fuglens størrelse og skyhet fikk tankene til å svirre om duetrosten. For meg ville dette nå være min første observasjon av duetrost. Reiret til denne fuglen var meget mer slurvevete bygd enn de andre trosteartenes reir. Reiret bestod også av mye mer mose og lav.

Da fuglen kom tilbake hadde jeg sittet på betryggende avstand i ca. et kvarter. Nå fikk jeg til gjengjeld fuglen ganske nær. Nå fikk jeg også bekreftet mine mistanker om at dette var en duetrost. Fuglen var som sagt stor. Den hadde store trekantformede flekker på brystet.

Siden den var så sky forsvant den temmelig fort fra den avstanden som jeg syntes var fin til å studere detaljene på. En ting fikk jeg heldigvis med meg, og det var kanskje det viktigste kjennetegnet, nemlig de hvite flekkene ytterst på stjerten. Siden jeg nå hadde fått bekreftet at det var en duetrost, tenkte jeg at det var på tide å gå for fuglen la seg ikke på reiret så lenge jeg var der. Jeg begynte også nå å få litt dårlig samvittighet over at jeg hadde forstyrret fuglen så lenge. Men med en gang jeg gikk, la den seg på reiret og begynte å varme eggene.

Senere på sommeren var jeg oppe og så på reiret igjen. Denne gangen kunne jeg konstatere at bare reiret lå igjen i trekkøfta 2,5 m over bakken. Kanskje hadde ungene klart å komme seg ut i den store verden...

RETTELSE. I artikkelen om de kunstig sklagte isdammen på Bærumlandet i forrige nr. var det sneket seg inn et par forvirrende feil: Observasjonen av dvergdykker i Svartsjødammen 30/6-14/8 fant sted i 1974. (I 1978 ble forøvrig arten påtruffet på nytt i distriktet, idet et ind. holdt seg noen dager i øvergangen okt./nov. i Samledammen på Bøvik.) Under sivpurv står det at en flyvedyktig unge ble funnet og sett matet 23/6-77. Dette medfører ikke riktighet. Ungen var høyst flyvedyktig og ble dessuten innfanget for hånd og ringmerket.

ATLASPROSJEKTET - HVOR LANGT ER VI KOMMET ?

FELTUTVALGET I BUSKERUD

V/PER OLE SYVERTSEN

Svartspett,
tegning Dag Vatie

Flesteparten av fylkets observatører har nå sendt inn sitt materiale fra årets felt sesong med atlasprosjektet - kartleggingen av hekkende fuglearter i Norge. I denne artikkelen skal vi se nærmere på hva vi har fått utrettet i prosjektets første aktive år i Buskerud. Det er tidligere omtalt i BUSKSKVETTEN nr. 1 1977 og nr. 1 1978. For nye lesere skal vi likevel først kort nevne hva prosjektet går ut på. Atlasprosjektet er en landsomfattende undersøkelse med målsetning å kartlegge hekketubredelsen til de norske fugleartene. Feltarbeidet gjøres ved å

undersøke områder på 10x10 km og kartlegge fuglefaunaen innen disse. Totalt sett er Norge delt inn i 4000 slike 10x10 km kvadrater.

Ved inngangen til sommeren 1978 var 43 kvadrater i Buskerud delt ut til interesserte observatører. Vårt fylke har fått tildelt 150 kvadrater, så responsen var god, og det var grunn til å være optimistisk. Resultatene av årets undersøkelse har kanskje ikke helt svart til forventningene, men det er likevel opplagt at det er utført et stort og verdifullt arbeide. Vi takker samtlige bidragsytere for innsatsen.

Situasjonen når dette skrives i begynnelsen av desember, er at det har innkommet opplysninger fra 65 kvadrater i 1977 og 1978, og mange hekkedata tilbake til og med 1970 er blitt rapportert. Opplysningene fra og med 1977 er blitt plottet på spesielle artskart; et par av disse er vist i denne artikkelen. Dessverre har svært få atlasresultater fra Hallingdal nådd forfatteren. Fig. 1 som viser deknningen av fylket, er derfor trolig ikke i overensstemmelse med de faktiske forhold i denne delen av Buskerud. Store deler av fylket er ennå udekket, og mange kvadrater er, som vi ser, altfor dårlig dekket, selv om enkelte resultater foreligger. Kun ca. 15 av kvadratene kan sies å være noenlunde tilfredsstillende dekket. Det store antallet dårlig dekkede kvadrater skyldes bl.a. bruken av de tilleggs-lister som fulgte med BUSKSKVETTEN nr. 1 1978. Selv om disse listene ikke ble den suksessen vi hadde håpet på, har de innbrakt mange verdifulle opplysninger. Nye lister fåes ved henvendelse til forfatteren.

Som man forstår er atlasprosjektet avhengig av økt aktivitet i årene som kommer om det skal kunne gjennomføres innen 1985, som jo er målet. Det er derfor å håpe at så mange som mulig vil gjenoppta arbeidet i 1979, med gamle eller nye kvadrater, og vi ønsker samtidig alle nye atlasmedarbeidere velkommen. Du behøver ikke å være noen ekspert for å drive atlasundersøkelser; men det alle må passe på er å være selvkritisk, og bare sende oss de observasjoner en er helt sikker på.

En alvorlig misforståelse er å utelate opplysninger om mulig og sannsynlig hekkende arter. Det er ingen gitt å klare å oppspore og konstantere hekking av alle arter som finnes i et kvadrat. For å vise at også alle B- og C-observasjoner har stor verdi, skal vi derfor se nærmere på heiloas kart (fig. 2). Heilooa er konstantert hekkende i svært få av kvadratene på Hardangervidda, i det vestligste hjørnet av kartet. Arten er imidlertid funnet i nesten alle kvadratene vi har opplysninger fra i dette området. Denne kontinuerlige utbredelsen leverer ingen tvil om at heilooa er en vanlig hekkefugl på hele Hardangervidda, tross de få konstanterte hekkingene.

Fig. 3 viser atlaskartet til den kjente og kjære taksvala. Livlig og ofte knyttet til hus som den er, er den en svært takknevlig art å lete etter. Så er den da også en av de mest rapporterte artene, og den som er konstantert hekkende i flest kvadrater. Taksvala er en av de få artene som kan vise seg å hekke i alle eller nesten alle Buskeruds kvadrater. Kartet ~~kan~~ faktisk gi et bilde av hvordan prosjektet skrider fram.

Fig. 4 viser tornskatens atlaskart. Tornskaten er en art med begrenset utbredelse i Norge og Buskerud. I likhet med hva vi tidligere visste, viser kartet en alminnelig utbredelse i Drammensdistriktet, mens forekomstene i Numedal og Hallingdal er "nye". Hekkefunn er foreløpig ikke rapportert fra disse perifere deler av artens utbredelsesområde, men kartet indikerer en videre utbredelse i fylket enn hva vi tidligere var klar over. Tilsvarende resultater har framkommet for en del andre arter også.

Atlasprosjektet kan bare gjennomføres med massiv hjelp fra ornitologisk interesserte i hver krok og krik av landet. For Buskeruds del håper jeg eventuell mistro til prosjektet vil gi slipp etter dette første året, og at interessen derfor vil være enda større til våren. Også våre folkevalgte har interesse for og tiltro til vårt arbeid. Sommeren 1978 ble Atlasprosjektet i Buskerud støttet økonomisk av Buskerud fylkeskommune med kr. 5000,-. Deler av beløpet går selvfølgelig med til utgiftsposter som trykking, og innkjøp av kontormateriell og karter til bruk i felten etc. etc. Det ville imidlertid også være fornuftig politikk å stimulere feltarbeidet ved refundering av utgifter i spesielle tilfeller, f. eks ved aktiv innsats i områder som ellers vanskelig ville kunne dekkes.

FOR ATLASFRELSTE (OG ALLE ANDRE) :

Feltutvalgsmedlemmer i Buskerud - adresseliste:

Kontaktmann for Hallingdal lokallag : Torgrim Breienhagen, 3570 ÅL.
" for Øvre Eiker lokallag : Anders Hals, Krekling, 3322 Darbu.
for Drammen lokallag : Per Ole Syvertsen, Postboks 19,
3478 Nærnes.

Medlemmer av lokallagene bør henvende seg til kontaktmann innen sitt lokallag. Øvrige anbefales å prøve den siste adressen.

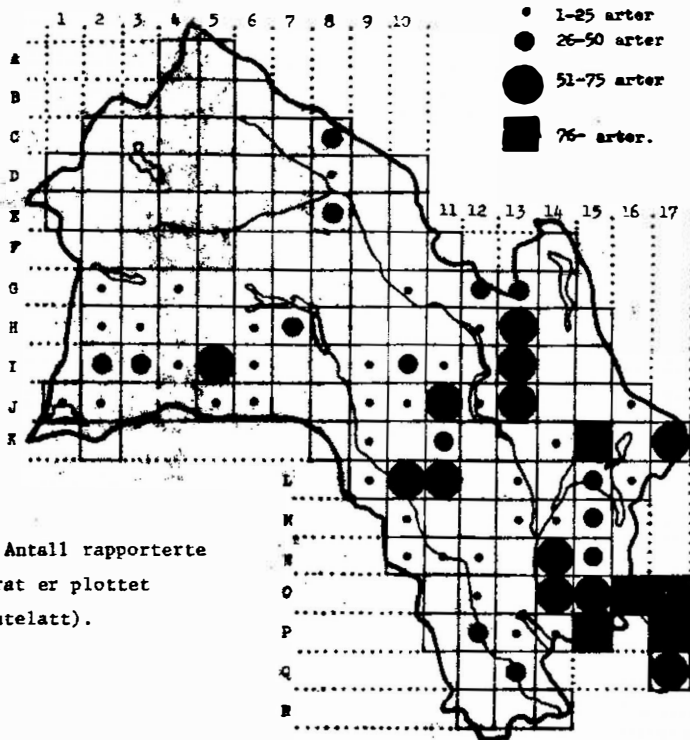

Fig. 1. Dekningen 1977-78. Antall rapporterte arter i hvert kvadrat er plottet (A 1-opplysninger utelatt).

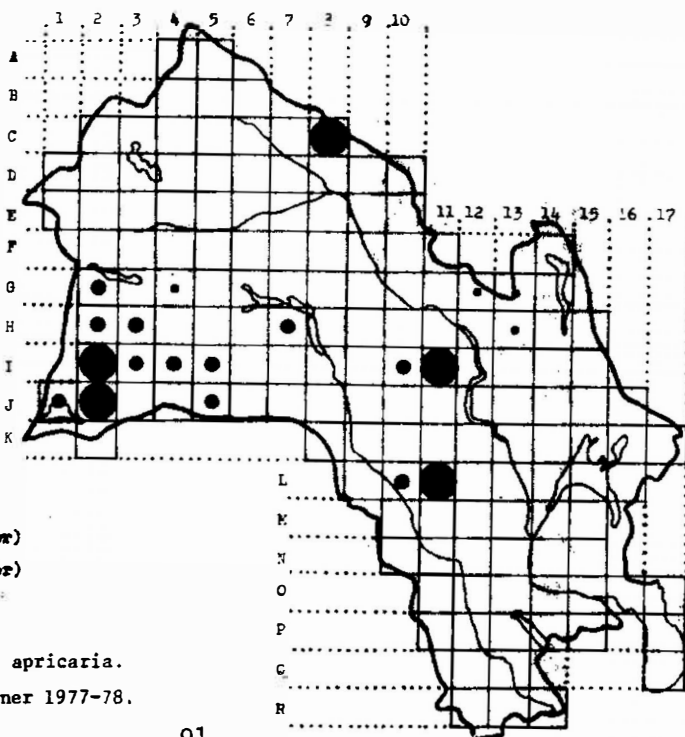

Fig. 2. Heilo, *Pluvialis apricaria*.
Atlas-observasjoner 1977-78.

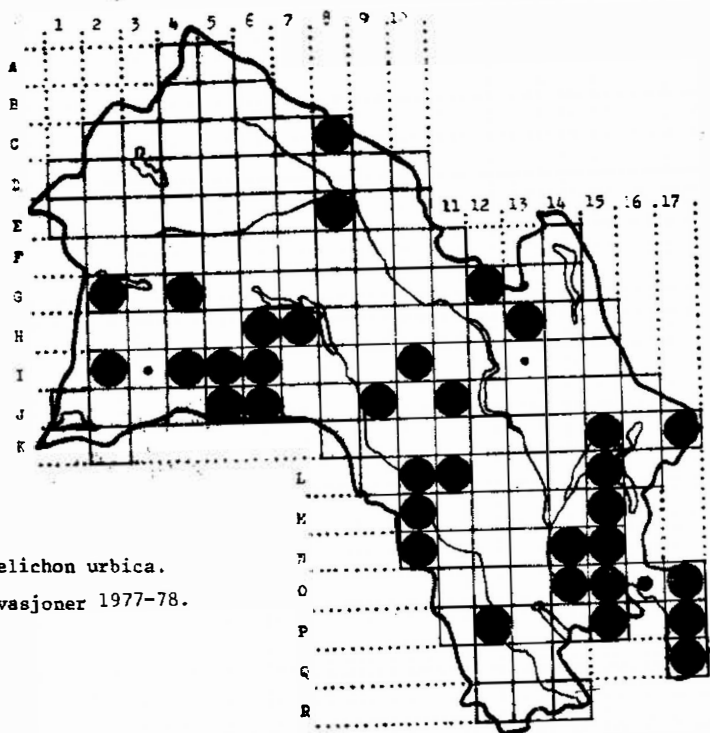

Fig. 3. Taksvale, *Delichon urbica*.
Atlas-observasjoner 1977-78.

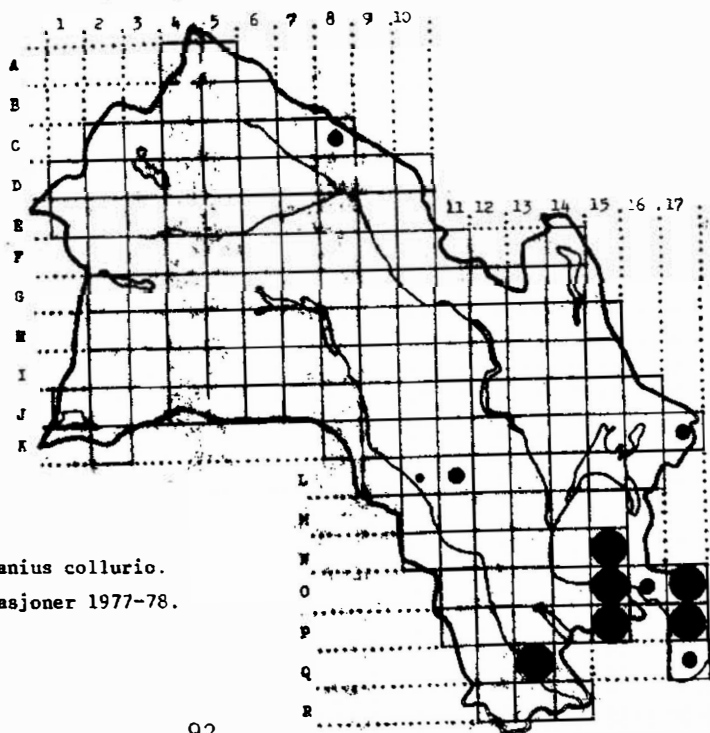

Fig. 4. Tornskate, *Lanius collurio*.
Atlas-observasjoner 1977-78.

MØTE MED FÆRØYENE

TOM SCHANDY

Ute i Nord-Atlanterens vide, stormfulle hav ligger det lille øyriket Færøyene som består av 18 små øyer og 42 000 forblåste innbyggere. Dårlig vær og mye vind er det som oftest her ute midt i innspurten for de store lavtrykkene som dannes ute i Atlanteren.

I juli sist sommer la jeg ferden vestover til dette lille, skandinaviske øysemfunnet under Danmarks krone med bilferja "M/S SMYRIL". Båten gikk fra Bergen til Torshavn en gang i uken. 24 timer tok overfarten, og heldigvis forholdt havet seg rolig i løpet av den tiden, så jeg slapp å ofre til Neptun. Vanskeligere hadde de derimot hatt det, de som kom med neste båt en uke etter: Høy sjø og mye ofring til havguden. "SMYRIL" ble derfor av passasjerene omdøpt til "SPYRIL".

Jeg ble innlosjert for natta på et ungdomsherberge i Torshavn. I denne mini-hovedstaden bor det vel 12000 innbyggere. Dette er et forholdsvis moderne tettsted. I Torshavn besøkte jeg Færøyenes eneste skoger, et par plantede parker. Her inne holdt svarttrost og tyrkerdue til.

Vel, på herberget traff jeg en enslig svenske som også var ute for å se på fugl. Jeg skulle til Mykines, den aller vestligste øya på Færøyene og den mest interessante ornitologisk sett, og da jeg også var alene ba jeg svensken om å bli med. Det hadde han ikke noe mot.

Neste morgen bar det av sted i en slags "taxi" nordvestover over den golde øya Streymoy. Så ferje over til Vagar, øya med Færøyenes eneste flyplass, og ned til Sørvagur hvor en liten fiskeskøyte med navn "SULAN" skulle bringe oss ut den halvannentime lange veien til Mykines.

Mykines er en liten øy hvor tyve mennesker frister tilværelsen året rundt. Leveveien er sau og fugl. Kysten består av stup og styrtinger på 200 m eller mer. Mykines er forbundet med Mykinesholmur ved en stålbru over en 30 m dyp kløft. Og denne vesle øya er sammen med hovedøya kjent for sitt fantastiske og eiendommelige fugleliv. Vanskelig havneforhold gjør Mykines til en av de mest isolerte øyene på Færøyene. Landingsplassen er en bar klippekyst i et lite, naturlig basseng hvor båtene kan legge til i fralandsvind og godvær.

Vel, vi kom nå iallefall inn, og like over bygda fant vi oss en fin telt-plass blant de mange andre teltende nordmenn, svensker, engelskmenn og en sveitser. Rundt teltet skvatt det stadig opp enkeltbekkasiner og heipiplerker. I kikkerten kunne vi skimte de hvite havsulekoloniene på toppen av noen steile klipper utenfor Mykinesholmur.

Fugleffjell var det langs hele Mykineskysten. Bare noen hundre meter fra telt-plassen vår fant vi grabakker og stup med lundekolonier, skrikende krykkjer og hvite havhester. Havhesten eide ikke menneskefrykt når den lå på reiret. Jeg kunne fotografere den med normalobjektiv på 1 meters hold. Havhesten var en av de aller vanligste fuglene på Mykines. Oftest holdt de til i de mest bratte og utilgjengelige stedene. Før i tiden brukte folk på Færøyene tørkede havhestunger med ultrådrøve tredd igjennom som tranlampe.

Veien ut til Mykinesholmur fører en først opp i betydelig høyde langs nordsiden av øya. Så plutselig går den smale stien ned på en hylle over et gresskledd, terrasseformet fjell før den i krappe svinger forsvinner ned til den store stålbrua. Denne brua ble bygd i krigenes dager. Før den tid førte en primitiv hengebro over til holmuren. Og enda tidligere i historien måtte man ta seg over kløfta ved hjelp av lassouer og tauverk som rene commando-soldater.

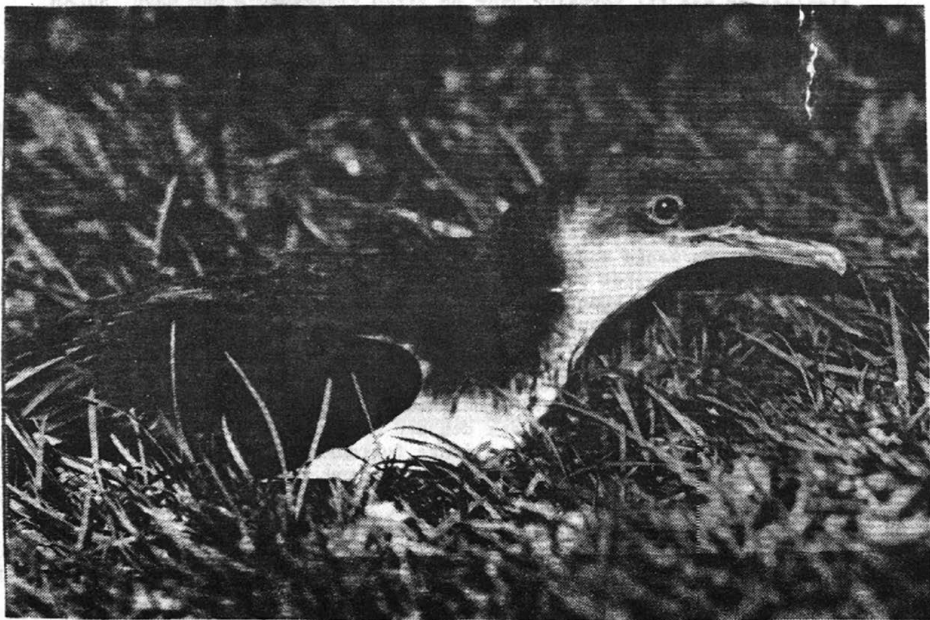
På hele veien ut til Mykinesholmur gikk vi gjennom lundekolonier i hundretusenerstørrelse. I fineste puss satt de utenfor de underjordiske hulene sine med fin utsikt over havet, mens enorme flokker stadig vekk kretset over.

Mykines er et av stedene på Færøyene hvor det drives fuglefangst, og da spesielt fangst av lunde, i stor målestokk. På veien ut til Mykines kunne vi se flere lundefangere i aksjon. I de såkalte sessir, fangstplasser i skjul av steinblokker, satt lundefangeren på lur utstyrt med sin 3-4 meter lange fleygistong. Ytterst er stanga kløftet, og i kløfta sitter et nett. 2. juli kalles "fyrstfleygidagur", og da starter lundefangsten normalt og holder på helt til Olavsøku, Færøyenes nasjonaldag, som feires 29.juli.

Det er kun ikke-hekkende fugler som skal fanges, hvis bestanden ikke skal bli mindre, for det fanges ganske mange fugler. En dyktig fuglefanger har klart å fange 1000 fugl om dagen. Lundene flyr i en stor sirkel og alltid mot lunden når de er tett ved land. Derfor er vindforholdene er av de viktigste faktorer for et godt fangstutbytte.

Når en lunde kom nær nok, førte fangeren stangen opp fra bakken og over fuglen bakfra. Lunde er en vesentlig del av kosten til Mykines-beboerne. Før om årene var det gjennomsnittelig en lunde pr. mann hver dag året rundt. Og smaken? Lunden er uten transmak og en stor delikatesse.

Det som virkelig har gjort Mykines kjent, er den store havsulen. Mykines er det eneste stedet på Færøyene hvor havsulen hekker. På hele nordsiden av holmuren og på de knudrete klippene Flatidrangur og Pikarødrangur, Færøyenes absolutt vestligste punkt, er de nærmere to tusen parene fordelt. Man tror at overbefolkning i blant annet denne kolonien førte til at havsulen bosatte seg på Runde ved Ålesund på 1940-tallet.

Møtet med de trolske havlirene var en av sommerens aller største opplevelser. Foto: Tom Schandy.

Hver høst firer de verste våghalsene på Mykines seg ned i tau for å fange de smekkfete havsuleengene. Og alt dette foregår i ly av natterørket. På smale hyller kryper så fangeren omkring med sin klubbe og rett og slett slakter fugl. Rekordfangsten i løpet av en eneste augustnatt skal være 1100 fugl med en samlet vekt på omkring fire og et halvt tusen kilo. Litt av en jobb for husmødrene å rense så mye mat!!

Helt ytterst på holmuren ligger et 20 m høyt , eldre fyr, og her holdt Færøyenes vestligste stør seg. På holmuren var det også kolonier med teist og rødnebbterne.

Det er ikke bara om dagen det er fugleliv på Mykinesholmur. Når mørket senker seg over Færøyene, utspiller det seg et merkelig og trolskt fugleliv i de sleipe grasbakkene på Mykinesholmur. Da kommer "havets flyvende hollendere"-havlirene og "trollfuglene" havsvaler og stormsvaler til land i ly av natterørket for å oppsøke reirene i enden av jordhulene i grasbakkene hvor deres ene unge venter på å bli matet med oppgulp.

Stormsvalene fløy omkring i en vimsende flukt som minte om en blanding av flaggermus og svaler. De fløy like rundt beina på oss da vi sto ved reirhullene, og ga fra seg noen eiendommelige, men artige lyder. Det var akkurat som å høre en båndopptaker med menneskestemmer bli kjørt for fort.

Havsvaler var det mindre av. Vi fant noen reir i en mur ved fyrvokterboligen. Vi la øret inntil og hørte ungen surret i forskjellig tonehøyde akkurat som en gravemaskin i arbeide.

Vi hadde ingen problemer med å finne havlirekolonien i en skråning full av jordhuler. Ustanselig svevde de forbi og utstøtte noen hjerteskjærende, føle, skingrende og troske skrik. Etterhvert landet en og en på reirplassen, noen tok av og noen forsvant ned til ungene. På to-tre meters hold satt jeg med blits og fotograferte. Fuglene eide ikke redsel.

Ved halv-fire tiden begynte natterørket å vike plassen for dagslyset. En etter en forsvant de merkelige fuglene ut på Atlanterhavet hvor de skulle oppholde seg til neste natt.

Inne på Mykines gressbevakste høydedrag var det bra med tyvjo, småspove og tjeld. "Tjalduren" heter tjelden på færøysk , og dette er øy ruppas nasjonalfugl. Av og til observert vi også klippeduer .

Mykines var et paradys for fuglekikkeren. Det var med tungt hjerte vi uka etter tøffet vekk med "SULAS".

I Saksun opplevde vi storjoen. I et vann badet vel 30 stykker på en gang. Det var noen store og kraftige ungmåkelignende beist. I Saksun fløyttet også heiloen mot oss inne på heia.

Av andre øyer besøkte jeg Bolsoy, Sandoy, Suduroy og Skuvoy. På sistnevnte øy holder Færøyenes største lavvikoloni til. Men den fikk jeg ikke sett mye av, da tåka lå tett over øya da jeg besøkte den.

Etter et par-tre uker på øyriket i Nor-Atlanteren, måtte jeg vende tilbake til Norge igjen, men med utallige minner fra havlirer, storjoer, en praktfull natur og en interessant kultur.

SLUTT

BØKER OM FUGLER :

Våre fugler	Kr. 48,-
Fuglenes liv	Kr. 29,5
Vi studerer fugler	Kr. 57,-
Fuglene i farger	Kr. 59,-
Fugler i naturen (hav og kyst) (skog-park-hage)	Kr. 37,-
Europas Fugler	Kr. 60,-
Fugler som hobby	Kr. 78,-

BOKAVDELINGEN

Lyche

VAREMAGASINET

NEDRE STORGATE 2, 3000 DRAMMEN TLF. 83 79 70

ÅRSBERETNING 1978

DRAMMEN LOKALLAG

Foreningen har i beretningsåret hatt 65 betalende medlemmer, hvilket er en økning på 2 medlemmer fra 1977.

Styret har i 1978 bestått av: Tore Gunnarsen, formann, Øivind Syvertsen, sekretær, Olaf Hobbeltstad, kasserer, Jens Erik Nygård og Normann Olsen, styremedlemmer, John Dahl og Per Ole Syvertsen, varamenn. Revisor har vært Arne Myrvang, og valgkomiteen har bestått av Gunnar A. Lindaas og Bjørn Huseby.

Det er blitt avholdt 8 medlemsmøter og 1 årsmøte, fordelt med 5 på våren og 4 på høsten, og hvor temaene for foredragene har vært:

- 19/1 : Geir Sonerud: "Trekk fra fuglelivet i Hedmark".
- 16/2 : Jens Erik Nygård: "Glimt fra en reise til Marokko julen 1977".
- 16/3 : Dette møtet skulle hatt Østfoldornitologen Erik Sandersen med et foredrag om Øra-området ved Fredrikstad, men p.g.a. en misforståelse om datoen uteble Sandersen. Og Tore Gunnarsen steppet i stedet inn med et foredrag om en reise i Tyrkia.
- 20/4 : Normann Olsen: "Med kamera i skog og mark". Om små og store opplevelser i naturen.
- 25/5 : Erling Stensrud: "Der fjellviddene suser". Foredrag om Dovre.
- 21/9 : Tom Schandy: "Fugl og natur i Finnemarka".
- 19/10 : Et annerledes møteopplegg ble forsøkt. I stedet for det tradisjonelle foredraget ble det innbudt til en temakveld der man kunne ta med egne bilder og diskutere de forskjellige aspekter ved kveldens tema, som var "Fugler i vinter-Norge". Det ble en koselig kveld, men det hadde vært fint om flere tok med bilder !
- 16/11 : Tycho Anker-Nilssen: "Glimt fra arbeidet ved Ringerike Feltstasjon på Averøya i nordenden av Tyrifjorden."
- 14/12 : Årsmøte. Årsberetning og regnskap ble opplest og godkjent. Valget resulterte i at valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt, og styret for 1979 ser slik ut: Formann Jens Erik Nygård, sekretær Tom Schandy, kasserer Olaf Hobbeltstad, styremedlemmer John Dahl og Øivind Syvertsen, varamenn Ole Bjørn Braathen og Per Ole Syvertsen. Ut av styret gikk Tore Gunnarsen og Normann Olsen. Revisor og valgkomite som før. Kontigenten ble vedtatt uendret. Møtet ble avsluttet med Atle Haga, sekretær i Verdens Villmarksfond, som fortalte fra arbeidet med "Prosjekt Hubro".

Samtlige møter unntatt årsmøtet er holdt i kantina i Drammen Folkebibliotek. Fast innslag har vært "Medlemmenes kvarter", hvor observasjoner og opplevelser blir utvekslet. Mer eller mindre fast har det også vært drevet utlodning av ornitologisk litteratur. Antall fremmøtte har variert mellom 17 og 47.

Ekskursjoner. 5 ekskursjoner har vært arrangert, 3 på våren og 2 på høsten. Turene gikk til Hurumlandet 15/4 (kvelds/nattur, uglelytting), Fiskumvannet 21/5 (felleseks. med Øvre Eiker ll.), og til Linnestranda 4/6 (sangeks). Referat fra disse turene er trykket i de tidligere utkomne numre av BUSKSKVETTEN.

Høstturene gikk til Øland i sørøst-Sverige 14-17/9 og til Linnestranda i Lier 8/10, den siste med demonstrasjon av ringmerking som hovedpost. En annonsert ekskursjon til Fornebu 10/9 ble avlyst. Deltagelsen på ekskursjonene har vært dårlig i 1978. Mest vellykket var turen til Fiskumvannet 21/5, der 5-6 Drammens-ornitologer deltok.

Styret har i beretningsåret hatt 3 styremøter. Foran høstsesongen sendte styret ut et spørreskjema til alle medlemmene med endel spørsmål om hvordan man mente driften av lokallaget burde være, hvordan møter og ekskursjoner burde legges opp etc. Ut fra de innkomne svarene har styret mottatt mye verdifull informasjon.

Foreningen har hatt et aktivt år på en rekke felter utenom møte- og ekskursjonsvirksomheten. Endel medlemmer har deltatt i Atlasprosjektet, som i beretningsåret hadde sitt første skikkelige virkeår. Feltutvalget i Buskerud er av fylket blitt tildelt kr. 5000 til Atlasprosjektet, noe som også kommer medlemmene i Drammen lokallag til gode.

Arbeidet med vern av viktige våtmarker har fortsatt, og er kommet inn i et godt spor. Flere medlemmer av lokallaget, vesentlig fra styret, har arbeidet med det opplegget for registrering og undersøkelse av våtmarkene i fylket som naturvernkonsulenten la opp til i våres. Det er bevilget kr. 10000,- til arbeidet. Dessuten har lokallaget mottatt kr. 1000 i gave fra Drammens Sparebank til arbeidet på Linnestranda.

REGNSKAP FOR ÅRET 1/12-77 - 10/12-78.

Beholdning 1.12.77.....kr. 80,85

Inntekter:

Medlemskontigent.....kr. 1030,00
 Drammens Sparebank (Til undersøkelser ved Linnestranda)....kr. 1000,00
 Utlodning og salg.....kr. 577,50
 Drammen kommune.....kr. 528,00
Øyeren Fuglestasjon.....kr. 100,00

Sum.....kr. 3316,35

Utgifter:

Innsatt på Postsparebok (undersøkelser ved Linnestranda)

.....kr. 1000,00
 Annonser.....kr. 691,65
 Porto.....kr. 374,80
 Foredragsholdere.....kr. 371,00
 Varer til salg.....kr. 176,15
 Utlodning.....kr. 167,85
 Årsmøte i Sandeford.....kr. 140,00
 Overført Fylkesforeningen.....kr. 110,00
 Kontorsaker.....kr. 84,20
 Diverse.....kr. 75,00

Minus sum.....kr 3190,65 = kr. 3190,65

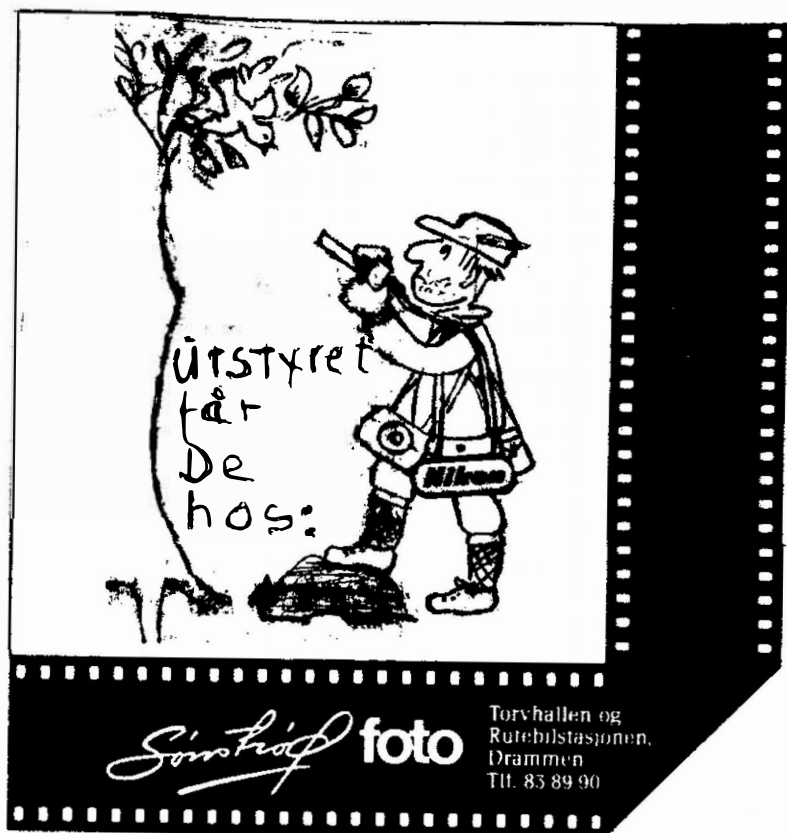
Beholdning 10/12 1978.....kr. 125,70

Drammen, 10.12.1978

Olaf Hobbestad
kasserer

Regnskapet er revidert og funnet i orden

Arne Myrvang
revisor

Smått.....

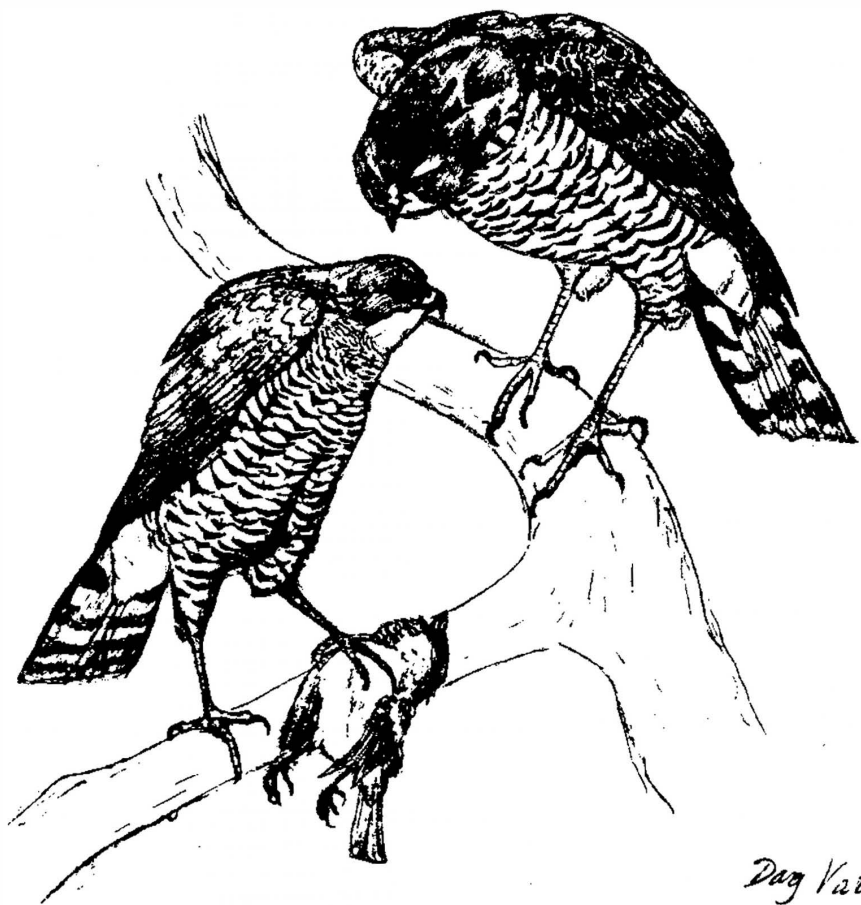
Vinneren av premieoppgaven i forrige nr. ble Geir Otto Olsen fra Dagslett i Røyken. Han hadde "gått inn" 130 av de 143 riktige svarene. Vi gratulerer. Bokgave er avsendt. Ellers mottok redaksjonen bare en besvarelse.....

Enda dårligere oppslutning hadde trekkfuglundersøkelsen vi innbød til, da ingen hadde sett noen trekkfugler gjennom hele høsten.....

VANNFUGLTELLINGENE 1979. Telleperiodene i vinter er disse: 6-21/1 og 11-18/3.

Interesserte bes henvende seg til feltutvalgs-repr. i sitt lokallag.

Til:

Dag Vattle